

TELEGRAMMER FRA TEL AVIV

...byen hvor latteren tjener til at overdøve de latterløse...

Torsdag

Ankommer i mørke. Der skorter ikke på symbolikken. Ej heller på Ben Gurion lufthavnens billboards, hvor man ser visirklædte soldater plante Israels fane på palæstinensisk jord. Shalom og velkommen! Øjet scannes på en blå maskine, der efter en del betænkningstid spytter ens turistvisum ud med et fnys, før man i timelang pas-kø gelejdes videre til næste checkpoint med en kølig skrankepave. Der trods alt slipper én igennem til det mere eller mindre forjættede land.

Jeg har aftalt at mødes med dramatikerens Einat Weizman på cafe Påfuglen i centrum af Tel Aviv, og stedet er mildest talt flerfjeret farverigt på linje med de endeløse restauranter og barer på den nærliggende kakofoniske Dizengoff Street. Kort sagt en festsumvende metropol en tilfældig torsdag aften og med et overflodshorn af mad, neon og promiller der forekommer monstrøst dekadent i skyggen af hvad der finder sted i de israelsk besatte områder blot en times kørsel herfra.

Men tilbage til Einat. Ikke høj af statur, men så meget mere sej af styrke. En våbenløs kriger foragtet af mange blandt sit eget folk og ofte mistænkelig for dets fjender. Tidligere en feteret mainstream skuespiller med røde løbere og hele svineriet, men de dage er for længst talte. Det var slut den dag, hvor hun iførte sig nedenstående T-shirt og forkastede hele det zionistiske narrativ for som scenekunstner at koncentrere sig om teaterprojekter, der viser konsekvensen af den israelske besættelse af Palæstina.

Hademails og dødstrusler begyndte at tikke ind, og der blev spyttet efter hende på gaden. Desuden blev hun blacklistet af det statsligt-kulturelle establishment. Ingen teatre eller filmproducenter ville ansætte hende, enhver statsstøtte var udelukket, og som kulmination fik den israelske kulturminister "Besættelsens fanger" forbudt under påskud af at den var støtte til terrorisme. Det skete i forbindelse med forestillingens planlagte premiere på en velrenommeret teaterfestival i 2017, hvilket førte til at hele festivalen lukkede ned, da en del andre teatergrupper droppede deres deltagelse i protest mod den utilslørede censur.

De næste to år forsøgte Einat forgæves at få stykket opført på et israelsk teater, men ingen turde binde an med det. Omsider lykkedes det på en lille scene i Tel Aviv, men først efter man havde ansat en advokat i tilfælde af retslige efterspil. Og det er altså denne modige kvinde jeg nu sidder og drikker kaffe med på en fancy café. Med mellemrum gløder hendes øjne; med mellemrum bliver de blanke, eller læberne bliver bistre. Men hun er voldsomt begejstret ved udsigten til at få sit projekt opført i Danmark.

Fredag

Første morgen hvor det går gennem gaderne på gå-ben i små 30 graders varme. Tel Aviv vurderes til at være den dyreste storby i verden med omkring 500.000 indbyggere, heraf under 10% er palæstinensere. Hvilket forklarer deres usynlighed i bybilledet. Og så står prisniveauet i øvrigt i skarp kontrast til boligmassen, der mange steder fremstår nedslidt med temmelig dybe sprækker i facaden...

Jeg træffer Einat på et bibliotek, hvor hun har lejet et mødelokale, der med lovlig god fantasi giver mindelser om forhørsrum i israelske fængsler. Et bord og to stole, that's it. I et glasbur hvor man instinktivt, men forgæves kigger efter overvågningskameraer. De må have skjult dem i panelerne! I denne let paranoide stemning udveksler vi en række kreative idéer om den danske opsætning af "Besættelsens fanger", og efter 4 timers intensiv snak skilles vi for eftermiddagen.

Jeg kæmper mig op i en brandvarm bus og tager turen til Jaffa; den arabiske oldtidsby lige syd for Tel Aviv. Den siges at gå 7500 år tilbage, og de bibelske myter fortæller, at det var fra havnen her, at Jonas stod ud - for at blive slugt af en hval! I starten af det 20. årh. var Jaffa stadig et vibrerende arabisk handelscentrum, men så tog indvandringen fart med den zionistiske bevægelses ambition om en eksklusiv jødisk stat i Palæstina. Nogle af disse settlere etablerede en mindre bebyggelse nord for Jaffa, som med tiden blev til Tel Aviv, og i dag er de to byer så at sige smeltet sammen under israelsk herredømme.

I dag udgør palæstinensere således kun en tredjedel af befolkningen, om end Jaffa i langt højere grad end Tel Aviv har bevaret sit arabiske præg. Især den gamle bydel er meget smuk med sin labyrint af stenhuse, gyder og mange plateauer. Her finder man også det stemningsfulde Jaffa Theater, den eneste hebraisk-arabiske scene i Israel med et såvel jødisk som palæstinensisk kompagni, der både laver forestillinger sammen og hver for sig.

Jeg får bla. lov at se deres kostumelager, og minsandten om der ikke hænger en tro kopi af de blå skjorter (inklusive emblemer), der bæres af alle israelske fangevogtere. En snap overvejelse konkluderer dog, at det næppe er tilrådeligt at forsøge at få dem igennem lufthavnens sikkerhedskontrol og hjem til FÅR302 i Nyhavn.

I stedet slår jeg et smut forbi en pittoresk plads for at indtage frokosten. På menuen står den arabiske Mujadara (kogte linser med karamelliserede løg o.a.). Netop denne ret er omdrejningspunkt i en ret så morsom scene i Einats stykke, hvor nogle fanger - midt under en sultestrejke - skændes om den perfekte måde at lave denne ret på. Med eller uden yoghurt? Med eller uden salat? Well, jeg får begge dele, så ikke mere brok om dèt!

Få timer senere venter et møde med endnu en stærk personlighed; en jødisk-engelsk kvinde på omkring de 80, bosiddende i et Tel Avivs velhaverkvarterer, og hos hvem Einat og hendes danske gæst er inviteret til middag. For mange år siden rejste hun til Israel som glødende zionist, men fik efterhånden en temmelig bitter smag i munden, da det gik op for hende, hvad projektet indebar. I dag er hun en markant fortaler for palæstinenserne og afholder hver anden fredag salon-dinér med særligt udvalgte gæster. Denne aften tæller de bl.a. den græske ambassadør, en palæstinensisk overlæge og en tidligere israelsk soldat tilsluttet organisationen Breaking the Silence, hvor værnepligtige aflægger vidnesbyrd om overgreb de er sat til at begå i de besatte områder.

Lørdag

I dag skal vi ud af Tel Aviv. Einat har nævnt muligheden af at tage til Hebron på Vestbredden, hvor konfrontationen med israelske bosættere er på permanent højblus. Ustandselig bliver palæstinensiske kvarterer angrebet med hærens passive og aktive medvirken. Oliventræer rives op, helligdomme vanæres osv. osv. Og netop denne lørdag tegner til at blive turbulent. Her strømmer tusindvis af bosættere hvert år til Hebron for at marchere gennem byen og højlydt udråbe hele byen som deres ejendom. Den oplevelse er vi ikke helt trygge ved, og ganske berettiget skal det vise sig. Det udarter til heftige kampe i Hebron med adskillige sårede til følge.

Ergo vælger vi alternativet: At besøge en af hovedkilderne til "Besættelsens fanger", som Einat har interviewet adskillige timer om livet i et israelsk fængsel. Han bor nu i Lydd ca. 25 km. syd for Tel Aviv. En by med særlig betydning i Palæstinas historie. Frem til etableringen af staten Israel i maj 1948 var den arabisk og havde 25.000 indbyggere, men i juli samme år blev den indtaget af den israelske hær og alle palæstinensere tvunget på flugt til fods. Tilbage var blot 600, der i to år blev holdt fanget i en indhegnet lejr, som israelerne grotesk nok kaldte for "ghettoen". Herefter kunne disse beboere *ansøge* om at flytte ind i deres egne huse igen - forudsat de i mellemtiden ikke var givet væk til jødiske settlere. Hvilket gjaldt for langt de fleste.

I dag bor der 70.000 jøder og 30.000 palæstinensere i Lydd, men deres levevilkår er langt fra ens. Faktisk er byen et godt eksempel på den systematiske forskelsbehandling, der har fået bl.a. Amnesty International og Human Rights Watch til at kalde Israels politik for åbenlys apartheid. Sigende nok har man på visse strækninger i byen opført en decideret mur, der adskiller de jødiske kvarterer fra de arabiske, og førstnævnte får tildelt markant bedre boliger, renovation, vejvedligehold, kulturelle faciliteter m.v.

Og her bor altså Einats primære fangekontakt, som vi ikke kan nævne ved navn, da det meget vel kunne føre til repressalier imod ham. Han fortæller, at han i 25 år sad i et israelsk fængsel for et mislykket angreb på en israelsk militærkonvoj. Heraf 7 år i total isolation blandt andet for som fangernes talsmand at kræve forbedrede vilkår såsom madrasser på sengene, adgang til bøger, flere besøg, længere gårdture osv.

I virkeligheden lød hans dom på 40 år, men som led i en fangeudveksling slap han ud 15 år før tid og vendte tilbage til sin fødeby. Frem til udløbet af den oprindelige dom må han dog ikke forlade landet, end ikke besøge Vestbredden, og flere gange årligt skal han møde til forhør hos den israelske sikkerhedstjeneste. Desuden er det svært for ham at finde lønnet arbejde. Ingen israelsk arbejdsgiver vil ansætte ham, så pt. er han beskæftiget som deltidschauffør for et palæstinensisk firma.

Hvad angår hans oplevelser i fængslet, herunder torturen og de barske forhør, er det meste detaljeret beskrevet i Einats stykke, men supplerende kan han fortælle, at han har deltaget i hele 10 sultestrejker af mellem én og tre ugers varighed. Og at de indsatte har en ret så frodig fantasi, når det kommer til at smugle ting ind og ud af spjældet. F.eks. bliver små breve med bittesmå bogstaver gemt i slik (normal post censureres) og mobiler skjult i overvægtige besøgendes mavefolder... Tilmed sæd bliver smuglet ud, og flere kvinder er faktisk blevet gravide og har fået børn på den facon.

På vejen ud af Lydd får man et sidste indtryk, der på bizar vis sammenfatter virkeligheden - og ikke bare i denne by. I en rundkørsel i det arabiske kvarter har man i rabatten opstillet et nøgent træ, der udstrækker sine golde arme i protest mod den meningsløse armod. Træet er malet hvidt, men alle ved at fred er et fata morgana, så længe retfærdigheden udebliver, og der stadig ventes på Godot... Da vi tager afsked, holder hr. X en hånd på sit hjerte og siger tak, fordi vi lader hans og andre fangers stemmer blive hørt.

Der er stille i bilen, da Einat og jeg kører tilbage mod Tel Avivs parallelsamfund. Vi aftaler et sidste café-møde, og ventetiden bruger jeg på en udstilling på den centrale Habima Square. Udstillingen viser med videoer det israelske militærs overgreb på børn på Vestbredden og er lavet af den jødiske ngo B'Tselem. Egentlig overraskende at udstillingen overhovedet får lov at finde sted. Da jeg senere møder Einat, fortæller hun, at Tel Avivs borgmester pt. gør sig ihærdige anstrengelser for at vise byen fra dens mest liberale side; dog ikke mere end at en tilsvarende arabisk udstilling næppe ville blive tilladt.

Søndag

Afrejse. Blot 2 ½ dag har man været her, men det føles som en uge. Tænker jeg mens jeg travler henad boulevarden mod nærmeste tog til lufthavnen. På stationen tror jeg for en kort stund at være havnet i en militærlejr. Det veritabelt *vrimler* med soldater. Jeg dukker instinktivt nakken (godt man lod partisanørklædet blive hjemme), men må stoppe op ved dette syn: Midt i forhallen står et flygel, hvorved sidder en ungersvend med maskingevær mellem benene og spiller Chopin det bedste han har lært. En brav soldat på en betongrim station værner om riget med harmoniske triller i pausen mellem skudsalver.

Men til lufthavnen når man, og så begynder mavekrilleret. Der florerer en del beretninger om folk, der må aflægge detaljeret rapport til udrejsepolitiet om hvor de har været, hvem de har talt med, og hvad de i det hele taget har været her for. Ikke at jeg har noget at skjule, men man vil helst ikke bringe andre i fedtefadet. Det bliver så heldigvis ikke nødvendigt at sno sig udenom. Ingen forhør. Til gengæld får man fornøjelsen af hele 5 pastjek med og uden ansigtsgenkendelse - som f.eks. ved køb af en flaske vand!

Et efterfølgende stop i souvenir-shoppen fremviser et broget udvalg af tingel-tangel og hyldester til værtslandets velsignelser, herunder til dets nære venner. Man kan således erhverve sig en T-shirt med israelsk kampfly og påskriften "United We Stand; Americans don't worry; Israel is behind you!" Og det kan de jo sagtens sige; det er USA, der har leveret flyet. Men godt at få alliancerne på plads.

Tilbage går det nu mod puslingelandet, der med Jeppe Aakjærs sande ord "hygger sig i smug, mens verden brænder om dets vugge". Et land hvor børn ikke hives ud af sengen om natten af kampklædte soldater; hvor mindreårige ikke sættes i fængsel uden dom, hvor ingen dagligt står i timelang kø ved militære checkpoints blot for at komme på arbejde, og hvor ingen nedriver ens hjem for at give plads til en besættelsesmagt. Mange i Danmark aner ikke, at disse vilkår er palæstinenserens dagligdag. At give nogle af dem ordet og rette blot en smule op på ubalancen er den væsentlige drivkraft bag vores opsætning af "Besættelsens fanger". Einat Weizman har udvist stort mod og kunstnerisk integritet med sit doku-dramatiske værk. Vi vil gøre vores bedste for at yde det maksimal retfærdighed.

Jacque / december 2022